Redacțiunea, Administrațiunea, și Tipografia:
Brașovŭ, piața mare Nr. 30.

Scrisorĭ nefrancate nu se primesc. — Manuscripte nu se retrimetŭ.

INSERATE se primesc la Administrațiune în Brașovŭ și la următórele Birourĭ de anunciurĭ: în Viena: *M. Dukes, Heinrich Schalek, Rudolf Mosse, A. Oppeliks* Nachfolger; *Anton Oppelik, J. Danneber*, în Budapesta: *A. V. Goldberger, Eckstein Bernat*: în Bucurescĭ: *Agence Havas*, Succursale de Roumanie; în Hamburg: *Karolyi & Liebmann*.

Prețulŭ inserțiunilorŭ: o seria garmond pe o colónă 6 cr. și 30 cr. timbru pentru o publicare. Publicărĭ mai dese după tarifă și învoială.

Reclame pe pagina a 3-a o seriă 10 cr. seu 30 banĭ.

GAZETA TRANSILVANIEI.

ANULŬ LVIII.

„Gazeta" iese în fiă-care di.

Abonamente pentru Austro-Ungaria:
Pe unŭ anŭ 12 fl., pe șése lunĭ 6 fl., pe trei lunĭ 3 fl.
N-rii de Duminecă 2 fl. pe anŭ.

Pentru România și străinătate:
Pe unŭ anŭ 40 francĭ, pe șése lunĭ 20 fr., pe trei lunĭ 10 fr.
N-rii de Duminecă 8 francĭ.
Se prenumeră la tóte oficiele poștale din întru și din afară și la dd. colectorĭ.

Abonamentulŭ pentru Brașovŭ
a administrațiunea, piața mare, Târgulŭ Inului Nr. 30 etagiulŭ I.: pe unŭ anŭ 10 fl., pe șése lunĭ 5 fl., pe trei lunĭ 2 fl. 50 cr. Cu dusulŭ în casă: Pe unŭ anŭ 12 fl., pe 6 lunĭ 6 fl., pe trei lunĭ 3 fl. Unŭ esemplarŭ 5 cr. v. a. séu 15 banĭ. Atâtŭ abonamentele câtŭ și inserțiunile suntŭ a se plăti înainte.

Nr. 49. Brașovŭ, Vinerĭ, 3 (15) Martie 1895.

Causă și efectŭ.

Brașovŭ, 2 Martie v. 1895.

Descoperirea ce a făcut'o dilele trecute contele Iuliu Szapary, că naționalitățile nemaghiare nu suntŭ representate în dietă, a fostŭ viu comentată în acea parte a pressei din întru și din afară, care se interesézǎ multŭ, puținŭ, de mersulŭ cestiunei naționalitățilorŭ la noi.

Cei mai mulțĭ au găsitŭ fórte ciudată acéstă descoperire tocmai acuma, căcĭ sciutŭ este, că contele Szapary a fostŭ de atâtea orĭ ministru, în care calitate putea se-o facă multŭ mai curêndŭ.

S'au întrebatŭ cu dreptŭ cuvêntŭ, de ce contele Szapary n'a stăruitŭ mai înainte pentru delăturarea anomaliei celei marĭ, ce-o constată astădĭ, și unii s'au bucuratŭ, că, deși fórte târdiu, d-lŭ Szapary totușĭ începe a cunósce, că unŭ mare rĕu pentru soluțiunea cestiunei naționalitățilorŭ este fără îndoiélă și faptulŭ, că naționalitățile nu suntŭ representate în parlamentŭ.

Vĕdurămŭ, că pe temeiulŭ cuvintelorŭ rostite de Szapary în dietă, prin carĭ s'a accentuatŭ și eventuala necesitate a reformării legii electorale și a unei mai drepte împărțirĭ a cercurilorŭ electorale, o parte a pressei amice causei naționalitățilorŭ lanséză chiar speranțe într'o întórcere a bărbațilorŭ de statŭ maghiarĭ, mai favorabilă acestei cause.

Nu-i vorbă, așa trebuia sĕ apară lucrulŭ înaintea acelora, carĭ nu cunoscŭ raporturile adevĕrate dela noi, nu cunoscŭ mai alesŭ machiavelismulŭ politicilorŭ maghiarĭ în cestiunea naționalitățilorŭ.

Sĕ încépă în adevĕrŭ sĕ fiă mai cumințĭ conducĕtorii Maghiarilorŭ și sĕ recunóscă, că trebue sĕ-șĭ schimbe atitudinea față cu naționalitățile?

A crede așa ceva ar fi în împrejurările de față mai multŭ decâtŭ cutezatŭ, ar fi o neghiobiă din cele mai marĭ. Cei ce nu cunoscŭ starea lucrurilorŭ în Transilvania și Ungaria, decâtŭ numai din articulii de diare, mai potŭ fi sedușĭ a crede într'o apropiată înaugurare a unei politice mai conciliante din partea maghiară. Noi însĕ, carĭ le vedemŭ, le scimŭ și le simțimŭ tóte, nu ne vomŭ îndeletnici cu astfelŭ de speranțe deșerte.

N'avemŭ decâtŭ sĕ ne aducemŭ aminte de reprobarea, ce a întîmpinat'o contele Szapary *stante sessione* din partea majorității camerei, pentru-că, într'unŭ modŭ fórte vagŭ și hipoteticŭ, a adusŭ în legătură cestiunea naționalităților cu cestiunea reformei electorale, și îndată vomŭ sci cum stămŭ și la ce avemŭ sĕ ne așteptămŭ.

Dér mai multŭ vomŭ fi în clarŭ despre acésta, décă vomŭ avé în vedere, că însușĭ Szapary s'a silitŭ sĕ documenteze, că nu atentatele și nedreptățile guvernelorŭ maghiare au datŭ nascere politicei de resistență pasivă a Românilorŭ, ci că acéstă passivitate a pusŭ guvernulŭ și legislațiunea maghiară în imposibilitatea de a face ceva și în interesulŭ naționalitățilorŭ.

Ei bine, décă este așa, atuncĭ de ce Slovacii și Sêrbii din Ungaria, carĭ n'au făcutŭ pasivitate, nu suntŭ representațĭ în dietă?

Causa rĕului, ce face soluțiunea cestiunei naționalitățilorŭ atâta de grea și aprópe imposibilă, trebue déră, că zace în alt-ceva, decâtŭ în pasivitatea Românilorŭ și trebue că are rădăcinĭ multŭ mai afunde, decâtŭ ca să pótă fi delăturată numai așa cu una cu două.

Passivitatea Românilorŭ este numai unŭ efectŭ alŭ rĕului esistentŭ și se nasce marea întrebare décă este posibilŭ sĕ înceteze efectulŭ pe câtă vreme causa, ce l'a produsŭ, nu va fi delăturată?

Situația în Ungaria.

Diarulŭ berlinesŭ *„Kreuzzeitung"* dela 16 Februarie publică unŭ articolŭ asupra situației din Ungaria, articolŭ trimisŭ de corespondentulŭ budapestanŭ alŭ acestui diarŭ, din care estragemŭ următórele:

Ideia conservatóre, care dela mórtea ultimului ei representantŭ de valóre, baronulŭ Sénnyey, părù îngropată cu desĕvêrșire în Ungaria, de-órece tóte partidele căutau a se întrece în proclamarea liberalismului lorŭ sincerŭ séu falsŭ, a reînviatŭ în partidulŭ poporalŭ, care șĭ-a publicatŭ programulŭ la finele lui Ianuarie. Deși declarația noului cabinetŭ, că în Ungaria nu se póte guverna, decâtŭ în sensŭ liberalŭ, trebue sĕ fiă considerată ca esactă de faptŭ pentru viitorulŭ celŭ mai apropiatŭ, totușĭ frica generală, ce s'a manifestatŭ la apariția plină de energiă și conscientă de sine a acestui nou partidŭ dovedesce, că elŭ e chiămatŭ a juca unŭ rolŭ importantŭ în viéța politică a acestei țĕrĭ. Victoria sa în Leutschau și mai multŭ încă înfrângerea lui gloriósă cu 1.220 voturĭ contra 1.280 voturĭ obținute în circumscripția electorală a ministrului cultelorŭ Wlassicĭ, față cu ingerințe oficiale de necredutŭ marĭ, au produsŭ o mare emoțiune nu numai în partidulŭ guvernului, ci și în rêndurile stângei estreme.

Francisc Kossuth combătŭ într'unŭ articolŭ de fondŭ alŭ diarului *„Egyetértés"* tendințele nepatriotice și pe partisanii din streinătate ai partidului poporalŭ și sfătuesce pe amicii independențĭ Ungariei de a vota mai bine pentru candidații partidului liberalŭ, care cu tóte că ține la pactulŭ dela 1867 prin care a sacrificatŭ țéra, e pentru principii progresiste confesionale, celŭ puținŭ sub cabinetulŭ d-lui Bánffy, care de-ocamdată se identifică cu totulŭ cu fostulŭ cabinetŭ Wekerle. Firesce, că faptulŭ cumpĕrărei scrierilorŭ lui Ludovicŭ Kossuth de către guvernŭ cu frumósa sumă de 100 de mii fl., aruncă o lumină curiósă asupra acestei alianțe.

Partidulŭ poporalŭ, cu tóte că a scosŭ epitetulŭ primitivŭ „catolicŭ", e înainte de tóte unŭ partidŭ clericalŭ, și combate în primulŭ rêndŭ politica bisericéscă a guvernului; faptulŭ, că merge mână în mână cu celelalte confesiunĭ, că a luatŭ posițiă față cu interesele agrare și ale industriei micĭ, că a recunoscutŭ pretențiunile juste ale naționalitățilorŭ și cele ale monarchiei, că a declaratŭ prin urmare lupta pe față contra separatismului constituționalŭ și a șovinismului naționalŭ, acestŭ faptŭ dă partidului poporalŭ unŭ caracterŭ conservatorŭ generalŭ și va atrage decĭ totŭ mai multŭ în sînulŭ sĕu elementele conservatóre.

....Ministerulŭ Bánffy ar vré sĕ zădărnicéscă sforțările partidului poporalŭ în privința cestiunei agrare ș. a. Dér acésta va reuși totŭ atâtŭ de puținŭ, câtŭ și potolirea promisă a mișcărei naționalitățilorŭ șefului de cabinetŭ alifiosŭ, fără principii și fără scrupule în alegerea mijlócelorŭ sale. A hotărîtŭ, într'adevĕrŭ, pe contele Kalnoky a interveni la Bucurescĭ în contra activitĕții Ligei române, și după ce guvernulŭ românŭ n'a găsitŭ mijlócele legale pentru a interveni, sĕ dice, că regele Carolŭ a făcutŭ sĕ valoreze influența sa personală asupra conducĕtorilorŭ. Dér chiar décă s'ar pune capĕtŭ ajutórelorŭ morale și materiale, pe carĭ Românii de dincolo de Carpațĭ dau frațilorŭ din Ungaria, nemulțumirea cu politica dominantă de maghiarisare nu póte dispare.

Și décă însĕ se va confirma și scirea, că deputațiunea ce va fi trimisă sub conducerea noului archiepiscopŭ Mihalyi la monarchŭ pentru a cere grațiarea condamnaților din procesulŭ Memorandului, trebue sĕ se aștepte la unŭ refusŭ, pentru ca maghiarismulŭ sĕ nu fiă învinovățitŭ de slăbiciune, atuncĭ liniștirea Românilorŭ, care nu póte fi obținută decâtŭ prin respectarea reală a legei naționalitățilorŭ, va fi încă multŭ așteptată. Dealtmintrelĭ, nu datoréză baronulŭ Bánffy realegerea sa unanimă în circumscripția electorală din Șimleu-Silvaniei unde mai multŭ decâtŭ $^2/_3$ din alegĕtorĭ suntŭ de naționalitate română, decâtŭ pasivității absolute păstrată de Românĭ.

Monarchulŭ póte va considera, ca unŭ succesŭ alŭ mânei de ferŭ alŭ șefului noului

---

FOILETONULŬ „GAZ. TRANS."

(Reproducerea oprită.)

Din anii 1848—49.

Memorii, de ***Vasilie Moldovanŭ.***

(34) (Urmare).

Mai reproducŭ aicĭ două acte de mare importanță istorică. Și anume, o scrisóre a deputatului Ioanŭ *Gozmanŭ* din Ungaria, adresată lui Iancu, și rĕspunsulŭ acestuia. Scrisórea lui Gozmanŭ, pe care o am în copia, și care pórtă data de 21 Iunie 1849 este de următorulŭ cuprinsŭ:

„Domnule prefectŭ Avramŭ Iancu!

„Tractatulŭ împăciuirei între Dragoșŭ și domnia-vóstră, s'a întêmplatŭ după dorința nóstră, a ablegațilorŭ românĭ la dieta țĕriĭ, de unde puteți fi convinșĭ, că întrarea lui Hatvani a fostŭ casualistică, de a cui urmărĭ s'a întristatŭ Kossuth, dieta și noi Românii toțĭ dimpreună. Asupra lui Hatvani, pentru îmbuldirea lui, prin care sperata pace s'a îndepărtatŭ, la ședința dietei, care în 2 Iulie se va începe, noi Româniĭ vomŭ cere pedépsă.

„Noi ablegațiĭ românĭ cu sângerate anime audimŭ lupta dumnia-vóstră, însĕ nu credemŭ, că dumnia-vóstră au ațĭ fi ómeniĭ Camarillei, au ațĭ fi așa de împietrițĭ, câtŭ nicĭ decum nu ațĭ voi restaurarea harmoniei cu țéra ungurésca, de unde déră convorbindu-ne și cu Bălcescu, mĕdularului fostului guvernŭ în țéra românéscă, care pe noi în Dobriținŭ ni-au cercetatŭ, dorimŭ, ca domnia-vóstră sĕ ne descoperițĭ durerile și poftele, precum și modalitatea tractamentului, prin care pacea cu deplină securitate se va întemeia.

„Noi ablegațiĭ românĭ dintru ambe țĕrile, cu cea mai mare dragoste și însuflețire vomŭ fi intermediatorĭ între domnia-vóstră și dieta țĕriĭ, numai spuneți-ne sĕ scimŭ, ce vĕ dóre și ce poftițĭ; ce ușorŭ puteți face, după-ce ațĭ cetitŭ amnestia guvernului nostru, după-ce Camarilla și prin denegarea armelorŭ și prin aceea încă v'au înșelatŭ, că în regulamentulŭ dela Kremsir nicĭ că șĭ-a adusŭ aminte de naționalitatea Românilorŭ; nu avețĭ mai multă pricină pentru care ar trebui sĕ ridicațĭ arme sângerose asupra țĕriĭ nóstre, și décă noi esistința nóstră națională, pe calea păciĭ o putemŭ câștiga, pentru-ce sĕ ne batemŭ cu frațiĭ Ungurĭ și pentru-ce sĕ ne debilitămŭ unulŭ pe altulŭ, când în contra tiranilorŭ avemŭ lipsă de puterĭ unite? Domnia-vóstră sunteţĭ o parte mică a țĕriĭ, și așa domnia-vóstră sunteţĭ îndatorațĭ a vĕ așterne petițiunile înaintea dietei. Româniĭ din Ungaria ne aflămŭ în prietiniă cu Unguriĭ de aicea, că aceștia suntŭ mai fundațĭ liberaliștĭ, decâtŭ cei din Transilvania, de unde sperămŭ, că dieta va aduce vaforabilă sentință în privința domniilorŭ-vóstre, care, ce se va determina prin dietă, va fi și statornicŭ.

„Dorescŭ dela domnia-vóstră rĕspunsŭ mângăitorŭ și o petițiune la dieta țĕriĭ, care noi ablegațiĭ le vomŭ căpĕta prin vice-comitele dela Biharia George Sántha, și Kossuth singurŭ încă bucurosŭ va primi epistola domnia-vóstră.

„Nu așteptațĭ sĕ se rĕscóle tótă țéra asupră-ve, nu rĕmânerețĭ instrumente órbe în mâna Camarillei, ci căutațĭ la spiritulŭ Europei și la libertatea comună.

„Scrisei în Vaskoh, 21-a Iunie 1849.
„Ioanŭ Gozmanŭ m. p.
„representantulŭ poporului din Biharia".

Din scrisórea acésta a bietului Gozmanŭ, se vede, că elŭ și ceilalțĭ consoțĭ românĭ ai lui, nicĭ chiar în 21 Iunie nu sciau de intențiunile mârșave, ce le avea Kossuth față de noi Româniĭ, nicĭ de ordinulŭ, ce l'a datŭ acesta lui Hatvani, ca sĕ nu aibă în vedere nicĭ unŭ interesŭ lateralŭ, ci sĕ continue lupta, pe care sĕ n'o sisteze sub nicĭ unŭ pretextŭ de împăciuire séu armistițiu. Chiar și de aicĭ apare cu câtă perfidia și cu ce cugete rele ascuuse se purta Kossuth față de noi.

Lasŭ acum sĕ urmeze demnulŭ rĕspunsŭ alŭ lui Iancu la scrisórea lui Gozmanŭ, pe care încă-lŭ am în copiă. Étă-lŭ aicĭ din cuvêntŭ în cuvêntŭ:

„Domnule Gozmanŭ!

„Tractatulŭ împăciuirei între noi și Dragoșŭ, întrarea cea căsnită și silită de superbiă înainte de timpŭ a lui Hatvani, precum și alte înșelăciunĭ, ca atâtea plăgĭ fatale, în analysi ne suntŭ cunoscute; suntemŭ convinșĭ și despre întristăciunea

cabinetŭ, condamnarea de cătră juriulŭ din Pesta a unui acusatŭ de înaltă trădare, unde procurorulŭ generalŭ funcţiona însuşĭ ca acusatorŭ.

In fine corespondentulŭ vorbesce de ciudatulŭ sprijinŭ ce-lŭ dau Saşii ardelenĭ cu voturile lorŭ cabinetului Bánffy şi de mişcarea oposiţională a Saşilorŭ tinerĭ. Spune, că stăruinţele acestora cu greu vorŭ puté sĕ ridice corpulŭ alegĕtorilorŭ în contra oportunismului deputaţilorŭ, dér déca guvernulŭ ar ataca din nou naţionalitatea săséscă, atuncĭ reîntórcerea Saşilorŭ la opositiă nu se va mai puté împiedeca.

CRONICA POLITICĂ.

2 (14) Martie.

Politica guvernului maghiarŭ din ce în ce îşĭ esercită influinţa sa totŭ mai multŭ asupra **teritorului bisericesc din Croaţia**. Astfel tóte demnităţile hierarchiei bisericescĭ caută sĕ le nmple cu instrumentele sale. Ḑilele trecute i-se depeşéză din Agram ḑiarului *„Deutsches Volksblatt“*, că guvernulŭ ungarŭ voiesce sĕ ocupe posturile de canonicĭ din Agram cu Maghiaronĭ. Archiepiscopulŭ Dr. Posilovicĭ, îndată-ce s'a instalatŭ ca atare, prima lui grijiă a fostŭ, sĕ ámple posturile numĕróse vacante ale canonicilorŭ. Spre acestŭ scopŭ elŭ alese pe cei mai vrednicĭ preoţĭ din întréga diecesă şi lumea interesată aştepta cu nerăbdare publicarea numirilorŭ. Insĕ la întrevenirea Banului, numirea nu se făcu, şi acum guvernulŭ maghiarŭ de sigurŭ caută creaturĭ de-ale sale, cu carĭ sĕ umlpe acele posturĭ.

*

Ḑiarului englesŭ *„Times“* din Londra 'i se anunţă din Hai-Tscheng, că în 9 l. c. **Japonezii** atacară pe **Chinezĭ** la Cheu-Sho-Tai. Chineziĭ erau în numĕrŭ de 7000 şi aveau 30 de tunurĭ. Armata japoneză era comandată de generaliĭ Katsura, Oku şi Yamassa, şi luptă cu multă vitejiă. După o luptă de două óre, *Chinezii fugiră* în direcţiune spre Kinchow, şi pierdură 1400 morţĭ, până cândŭ Japonezii numai 10. Ceştĭ din urmă deteră apoi focŭ oraşului Cheu-Sho-Tai şi trecură peste rîulŭ Liao. La aceste observă „Times“, că singura mântuire pentru politica chineză va fi încheierea păcei.

*

Ministrulŭ-preşedinte englesŭ, Carl of **Roseberry,** după cum se scie, e bolnavŭ în influenţă. Parte din causa acésta, parte din împrejurarea, că elŭ s'a săturatŭ sĕ mai remână premier, Roseberry s'a hotărîtŭ a-şĭ da dimisiunea. Erĭ s'a ţinutŭ în locuinţa lui unŭ consiliu ministerialŭ, în care ministrulŭ-preşedinte şĭ-a esprimatŭ dorinţa de a repăşi, şi ca următorŭ alŭ sĕu s'a designatŭ *Harcourt*, care şi dealtfelŭ pórtă de multŭ cârma cabinetului englesŭ.

Dela Asociaţiunea Transilvană.

(Raportŭ specialŭ alŭ „Gaz. Trans“)

Sibiiu, 12 Matie n.

Comitetulŭ Asociaţiunei Transilvane a ţinutŭ la 7 l. c. o şedinţă lunară ordinară sub presidiulŭ d lui vicarŭ Dr. Ilar. *Puşcariu*, vice preşedintele Asociaţiunei. Despre decursulŭ acestei şedinţe viu sĕ vĕ dau următorulŭ raportŭ:

D-lŭ Andreiu *Cosma*, directorulŭ „Silvaniei“ şi cassarulŭ despărţ. Şimleu, transpune cu o scrisóre datată din 28 Februarie a. c. o copiă a testamentului rĕposatului advocatŭ *George Filcppŭ* din Tăşnadŭ, prin care acesta a instituitŭ o fundaţiune de 20.000 fl. şi a încredinţat'o Asociaţiunei Transilvane. D-lŭ Cosma transpune tot-odată şi unŭ libelŭ de depunere despre fl. 14,500, care sumă testatorulŭ a depus'o deja în viéţă la „Silvania“ pentru *„Fundaţiunea George Fileppŭ“*.

Din testamentulŭ fundatorului, comitetulŭ a aflatŭ, că dênsulŭ *nu a testatŭ Asociaţiunei suma de fl. 20.000*, după cum au raportatŭ ḑiarele nóstre, ci a instituitŭ o fundaţiune, care sĕ se administreze *gratuitŭ* de Asociaţiune până când va ajunge la suma de *fl. 8.000,000*, ceea ce după calculŭ fundatorului se va întêmpla *peste 110 anĭ*.

Rĕposatulŭ a avutŭ fără îndoélă intenţiunile cele mai nobile, dér nu avemŭ multă speranţă, că generaţiunile viitóre vorŭ vedé „visulŭ“ (astfelŭ îlŭ numesce chiar şi testamentulŭ) sĕu realisatŭ.

Pentru orientarea cetitorilorŭ d-vóstre vĕ comunicŭ unŭ estrasŭ din testamentulŭ însufleţitului naţionalistŭ*)

Comitetulŭ de-ocamdată a luatŭ spre scire raportulŭ d-lui *Cosma* şi a autorisatŭ presidiulŭ, sĕ-i dea plenipotenţă ca sĕ represinte Asociaţiunea la pertractarea lăsămêntului.

*

Prin secretarulŭ *Boiu* se raportéză apoi, că scrierea d lui Simeonŭ *Stoica* „Higiena copilului dela nascere până la alŭ 7-lea anŭ alŭ etăţii“ s'a tipăritŭ în 3000 de esemplare. Comitetulŭ, asemnândŭ spre solvire contulŭ tipografiei per fl. 216, a dispusŭ, ca opulŭ tipăritŭ sĕ se trimită în numĕrŭ de 50—100 esemplare la despărţĕmintele Asociaţiunei, carĭ sĕ se îngrijéscă de vêndarea lui cu preţulŭ de 15 cr.

— Despărţĕmêntulŭ *Cohalmŭ* transpune protocolulŭ adunării generale, ţinute în comuna Caţa la 14 Febr. a. c., dimpreună cu suma de fl. 35. La acéstă adunare D. I. Brotea a cetitŭ o disertaţiune instructivă pentru poporŭ, s'au înscrisŭ membri noi şi s'a reconstituitŭ comitetulŭ. Proxima adunare generală se va ţiné în Cohalmŭ.

D-ra Maria *Romanŭ*, instructóră pentru lucru de mână în cursulŭ complementarŭ, abḑice de acestŭ postŭ cu ḑiua de 15 Martie a. c. In loculŭ devenitŭ vacantŭ, comitetulŭ denumesce de instructóră pe D ra Cornelia *Surdu* pe lângă remuneraţiunea votată în budgetulŭ anului curentŭ.

*

Dintre obiectele pertractate mai amintescŭ aci, că s'a stabilitŭ textulŭ şi formatulŭ *diplomelorŭ* pentru membrii Asociaţiunei, comandându-se clişeurile la cunoscuta firmă Angerer et Göschl în Viena, s'a luatŭ spre scire o scrisóre a membrului onorarŭ d-lŭ Urban *Jarnik*, profesorŭ la universitatea din Praga, care mulţumesce pentru „Documentele privitóre la familiile nobile române,“ şi în fine s'au donatŭ tóte publicaţiunile Asociaţiunei pe séma bibliotecei publice din Galaţĭ (România).

*) Vomŭ publica acestŭ estrasŭ în numĕrulŭ de Duminecă. — *Red.*

Krieghammer despre „armata naţională.“

„Budapesti Hirlap“ dela 13 l. c. publică o părere importantă, ce a dat'o actualulŭ ministru comunŭ de rĕsboiu despre o aşa numită „armată naţională“, cum o cere opoziţia maghiară. Părerea acésta — ḑice numita fóie — şi-a spus'o înaintea unui bĕtrânŭ honvedŭ şi ea e următórea:

Când contele Apponyi declară, că unulŭ din scopurile lui principale este a importa în armata comună *spiritulŭ naţionalŭ*, atuncĭ pretinde unŭ lucru, a căruia realisare este *absolutŭ imposibilŭ*, şi încă din punctŭ de vedere militarŭ. In Europa suntŭ două feliurĭ de armate: *dinastică* şi *naţională*.

In Rusia şi la noi s'au organisatŭ armate *dinastice*, fiindŭ-că în amêndouĕ imperiile *locuescŭ naţionalităţĭ diverse*, unde nu se póte închipui armată unitară, decâtŭ *numai pe basă dinastică*.

Aşĭ mai înţelege — deşi nu aprobŭ — décă contele Apponyi ar pretinde organisarea de *armată deosebită austriacă*, şi *armată deosebită naţională maghiară*. In acésta e logică. Aceste armate deosebite ar sta în legătură cu *sistemulŭ uniunei-personale*: în loculŭ *Austro-Ungariei* ar păşi *Austria şi Ungaria*, adecă alianţa a două state centrale. In loculŭ aşa numitului *Bundesstaat* s'ar forma unŭ *Staatenbund*. Dér e *absolutŭ imposibilŭ*, a introduce într'o armată dinastică fiă orĭ-ce felŭ de *spiritŭ naţionalŭ*, fiind-că armata dinastică este o corporaţiune închisă în sine, care se ţine departe de orĭ-ce influenţă esternă; *cea mai mică lacună, prin care ar aluneca spiritulŭ naţionalŭ, falsifică esenţa armatei dinastice*, în urma căreia armata devine un mixtum compositum, a cărei capacitate de lupte dubiósă. In momentulŭ în care am importa în armata comună spiritulŭ naţionalŭ maghiarŭ, ea se imparte în trei părţĭ, adecă se formézá trei corpurĭ de armată marĭ prin apariţiurea ideii naţionale: o armată slavă, germană şi maghiară.

Desvoltarea părţii ungare a armatei în direcţiă naţională, ar trage după sine desvoltarea în direcţiă slavă a regimentele slave. Apoi între regimentele ungare suntŭ şi de acelea, carĭ le formézá feciorĭ *numai Români*, séu Slovacĭ, apoi de acelea în carĭ elementulŭ maghiarŭ e în minoritate. In aceste regimente agitatorii fără sufletŭ ar provoca continue frecărĭ şi turburărĭ, şi când apoi aceste regimente s'ar uni *într'unŭ casŭ de rĕsboiu* cu corpurile de armată slave, *de sigurŭ ar fraternisa cu acestea, ér nu cu regimentele maghiare.*

O armată organisată pe basă dinastică, în care amŭ introduce spiritŭ naţionalŭ, ar înceta de-a fi armată curatŭ dinastică, şi totuşĭ n'ar fi încă naţională. Celŭ mai potrivitŭ nume alŭ unei astfelŭ de armate ar fi: *die Konfusions-Armee.*

Eu — sfîrşi ministrulŭ de rĕsboiu — voiu spune tóte acestea dechisŭ în delegaţiunĭ; nu sunt amiculŭ tăinuirilorŭ, orĭ diplomatisărilorŭ; eu nu promitŭ nimicŭ, ce n'aşĭ puté ţiné. *Până când voiu fi eu ministru de rĕsboiu, nu va fi nicĭ academia militară, nicĭ scolă maghiară militară — c'unŭ cuvêntŭ, susţinŭ status quo.“*

SCIRILE ḐILEI.

2 (14) Martie.

Testamentulŭ fericitului George Filepŭ, fostŭ advocatŭ în Tăşnadŭ, îlŭ vomŭ face mai pe largŭ cunoscutŭ cetitorilorŭ noştri în numĕrulŭ de Dumineca viitóre. De-ocamdată amintimŭ, că pe lângă fundaţiunea de 20,000 fl., de care se vorbesce în raportulŭ de mai susŭ, „Reuniunei femeilorŭ române din Sĕlagiu“ încă 'i s'a testatŭ o casă din Tăşnadŭ şi o viiă cu tóte cele ţinĕtóre de ea, dér cu condiţiunea, ca peste 10 anĭ Reuniunea sĕ deschidă o scólă de fetiţe curatŭ română, la casŭ contrarŭ ar trece şi acestŭ legatŭ în administrarea Asociaţiunei, alăturându-se la cele 20,000.

—o—

Din Aradŭ aduce „Bis. şi Şcóla“ următórea scire: Din incidentulŭ morţiĭ regretatului *Dr. Lazarŭ Petco* mai mulţĭ d-nĭ inteligenţĭ din Aradŭ au luatŭ iniţiativa de a crea la parochia din Aradŭ unŭ fondŭ cu meniţiune culturală; şi după cum aflămŭ, pentru acestŭ fondŭ ar fi incursŭ până acum suma de 100 fl. v. a. Scopulŭ, ce se urmăresce prin crearea acestui fondŭ este, ca în locŭ de a depune pre mormêntulŭ iubiţilorŭ rĕposaţĭ cununĭ de natură trecĕtóre, sĕ se depună cununĭ de natură neperitóre, carĭ sĕ contribue la desvoltarea culturală a poporului nostru.

—o—

Producţiunea diletanţilorŭ românĭ din Sibiiu, dată Duminecă séra în teatrulŭ de acolo, a avutŭ, după cum ni-se scrie, unŭ deplinŭ succesŭ. Teatrulŭ a fost îndesuitŭ de unŭ frumosŭ publicŭ românŭ şi streinŭ. In concertulŭ, care a premersŭ representaţiunei teatrale, au fostŭ viu aplaudate d-şóra Alexandrina *Cunţanu*, care cu vocea-i

---

preşedintelui Ungariei Ludovicŭ Kossuth, dér ne e dolóre de unŭ aşa bărbatŭ, care îşĭ causézá întristărĭ, contradicêndu-şĭ şieşĭ; nu e statornicŭ în propusurĭ; promisiunile cele mai temeinice de adĭ, mâne suntŭ revocate şi nimicite prin alte decreţe ale domniei-sale. Noi credemŭ, că prin provedinţa divină suntemŭ mântuiţĭ, de a nu fi noi causa principală a cotropirei naţiunei nóstre, când în sĕptĕmânile trecute începurămŭ a tracta cu domnia lui; — dér prin asta ne făcuse mai atenţŭ pe viitorŭ. Domnia-lui înainte de a primi în drépta toiagulŭ fericitorŭ de popóre, debuia sĕ alerge la esemplele celorŭ mai statornicĭ bărbaţĭ din vécurĭ, carĭ au făcutŭ, ce are de a face în presentŭ domnia-lui.

„Éră domniilorŭ-vóstre, vĕ mulţămimŭ şi nu vĕ rugămŭ sĕ cereţĭ pedépsă asupra lui Hatvani, că cu ce i-amŭ fostŭ datorĭ, i-amŭ plătitŭ, nimicŭ rĕmânêndu-ne înapoi de-a mai pretinde.

„Domniilorŭ-vóstre, ca unorŭ organe a corpului Românilorŭ, care totŭ ne aruncaţĭ şi că suntemŭ órbe instrumente a Camarillei, vĕ propunemŭ şi vĕ poftimŭ a ne deslega aceste questiunĭ: Camarilla (precum vĕ place) ne asigură naţionalitate atuncĭ, când fraţiĭ maghiarĭ ne sbiară „egy magyar nemzet, egy magyar haza“; apoi despre Românĭ nu le plăcea a vorbi, nicĭ ca despre „nép“. Acum, ce era mai consultŭ? A da mâna cu aceia, carĭ nu vréu sĕ scie de tine? séu cu acela, care îţĭ promise împlinirea rugămintei? Decĭ vĕ îndreptămŭ acea rugare frăţéscă, sĕ nu fiţĭ micĭ la credinţă, înşelându-vĕ că noi amŭ fi órbe instrumente a Camarillei şi că principiulŭ nostru ar fi singurŭ negrugalbinismŭ, după cum vĕ place a crede. Nu, domnilorŭ, nu! Noi suntemŭ ómeniĭ libertăţiĭ! Pentru asta amŭ revoltatŭ, pentru asta ni-amŭ vĕrsatŭ şi suntemŭ hotărîţĭ a ne vĕrsa sângele până la ultimulŭ Românŭ. Braţele nóstre din 15 Maiu al. a. tr. până la óra cea fatală, deschise au statŭ, ni-amŭ oferitŭ fraţilorŭ Maghiarĭ de cei mai sincerĭ amicĭ pentru tóte adversităţile timpurilorŭ viitóre, numai sĕ ne garanteze naţionalitatea, pe temeiulŭ dreptului egalŭ. Dumnia-lorŭ însĕ, în locŭ de a-ne dobêndi inima prin aste mijlóce, în locŭ de-a dobêndi inima unui poporŭ compactŭ din mai multe milióne, întrebuinţară sbiciulŭ teroristicŭ, şi aşa siliţĭ ne retraserămŭ înderĕptŭ, promiţêndu-ne casa domnitóre cererile, căreia spre mulţămire suntemŭ îndreptaţĭ prin firea nóstră. Ĕtă déră modulŭ, care nu puteţĭ, séu nu vreţĭ a-lŭ deslega.

„Domnia-vóstrĕ, ca ablegaţĭ la dieta ţĕriĭ, ne scrieţĭ, că veţĭ fi intermediatorĭ între noi şi dietă, numai sĕ vĕ spunemŭ, ce ne dóre şi de ce avemŭ lipsă. Noi din parte-ne, cu cea mai adâncă durere amŭ cetitŭ acestea ordine, când dumniavóstrĕ, ca representanţiĭ unei naţiunĭ, nu sciţĭ, carĭ suntŭ durerile ei, spre a cărorŭ vindecare tocmai ḑiceţĭ, că sunteţĭ trimişĭ la acea dietă. Debue sĕ vĕ fiă cunoscute domniilorŭ vóstre doririle naţiunei, concepte într'una petiţiune în 15 Maiu alŭ a. tr. în Câmpulŭ Libertăţiĭ şi aşternute la dieta ţĕriĭ în Clușiu și Budapesta; s'au mai adausŭ acesteia mai multe plânsorĭ totŭ alŭ aceleaşĭ naţiunĭ, dér durere! nu amŭ fostŭ atâtŭ norociţĭ, sĕ cetimŭ vre-odată în vre-unŭ articulŭ alŭ aceiaşĭ diete, pomenire despre naţionalitatea Românilorŭ Transilvanĭ.

„Punctele petiţiunei nóstre aşternute la aceeaşĭ dietă le cercaţĭ, spuneţĭ lui Kosuth şi, ca representanţiĭ naţiunei, aşternerţi-le înaintea măritei diete manifestându, că dela acelea nu ne putemŭ abate, nicĭ alte puncte a face nu suntemŭ în stare, deóre-ce aicĭ noi nu formămŭ naţiunea întrégă, ér ca parte alŭ aceiaşĭ, la astfelŭ tractate nu ne putemŭ slobodi, temêndu-ne de înşelăciunile, carĭ într'atâtea rêndurĭ ne plesni fruntea.

„Rĕmânemŭ déră statornicĭ pe lângă punctele petiţiunei din 15 Maiu alŭ a. tr., alcătuite de tótă naţiunea. Acestea vĕdêndu-le cerculândŭ în ochiĭ Europei prin articliĭ de lege, le promitemŭ cea mai sinceră fraternitate, şi vomŭ avé aceiaşĭ amicĭ şi inimicĭ, ér până atuncĭ ne vomŭ defenda în contra orĭ-cărui atacŭ eroicesce. şi îi vomŭ dechiara de inimiciĭ şi oprimatoriĭ libertăţii nóstre.

„Domnule Gozmanu! Iţĭ mai place a scrie, sĕ nu aşteptămŭ rĕscularea întregei ţĕrĭ asupa-ne şi sĕ nu fimŭ instrumente, înţelegêndŭ libertatea comună. Noi la punctulŭ întâiu îţĭ rĕspundemŭ, că cu tótă ţéra vomŭ ţiné atacŭ, câtŭ se póte mai eroicesce până la non plus ultra, spre noi totuşi sperândŭ o căutare a popórelorŭ civilisate. Dér domniavóstră ar debui sĕ vĕ

drăgălaşe şi bine cultivată de soprană a cântatŭ câteva piese alese, între carĭ mai multŭ au plăcutŭ „Mugurŭ mugurelŭ“ arangiatŭ de G. Dima, şi d-şórele Eugenia *Simonescu* şi Eleonora *Borcia*, carĭ au esecutatŭ la pianŭ cu multă desteritate şi pricepere overtura de Mendelssohn „Ruy Blas“ pentru patru mânĭ. In comedia francesă „*Bustulŭ*,“ ce a urmatŭ, şi care a fostŭ în totalŭ bine studiată şi jucată, s'au distinsŭ cu deosebire d-şórele Letiţia *Roşca* şi Agnes *Chistea* şi d-lŭ Emil *Borcia*. Piesa a tradus'o în românesce d. Iuliu *Popescu*. Zeloşii diletanţĭ au seceratŭ aplause însufleţite. A asistatŭ la producţiune câtva timpŭ şi d-şóra Agatha Bârsescu, care în aceeaşĭ séră a plecatŭ cu trenulŭ dela 10 óre la Braşovŭ. Serata acésta musicalŭ-dramatică s'a datŭ în scopŭ de binefacere; venitulŭ curatŭ, care credŭ că va fi destulŭ de însemnatŭ, este destinatŭ parte pentru bucătăria poporală din Sibiiu şi parte pentru reuniunea de cântărĭ română de acolo.

—o—

Importante documente istorice. „Timpulŭ“ află, că d-lŭ profesorŭ universitarŭ Bogdanŭ, în urma cercetărilorŭ, ce a făcutŭ în iarna acésta la biblioteca împerială din St. Petersburgŭ, a descoperitŭ printre manuscriptele polone ale acestei bibliotecĭ autografulŭ cronicei moldovenescĭ în limba polonă dela 1566, alŭ cărei autorŭ era până acum necunoscutŭ, şi o nouă operă în limba polonă a lui Mironŭ Costinŭ despre Moldova şi Muntenia. D-lŭ Bogdanŭ va publica aceste importante descoperirĭ într'o scriere asupra istoriografiei moldovenescĭ din sec. 15—17, care va apăré în curêndŭ.

—o—

Aniversarea a 80-a a lui Bismarck. Din Lipsca se anunţă, că împĕratulŭ Wilhelm şi principele moştenitorŭ germanŭ, dimpreună cu toţĭ prinţii imperialĭ şi cu consiliulŭ federalŭ, vorŭ merge la Friedrichsruhe din incidentulŭ aniversărei a 80-a a lui Bismarck. Se susţine, că împĕratulŭ va da lui Bismarck titlulŭ de „Alteţă“ cu dreptŭ de moştenire încă în viéţă.

—o—

Incoronarea Ţarului Nicolae. O scire din Moscva spune, că Ţarulŭ se va încorona în jumĕtatea a doua a lunei Maiu c. Consiliulŭ orăşenescŭ alŭ Moscvei a alesŭ o comisiune de 5 membri, care se va ocupa cu programulŭ arangerii festivităţilorŭ.

Teatru germanŭ.

D-şóra Agatha Bârsescu ca óspe.

Braşovŭ 2 (14) Martie.

Arta nobilitéză şi înalţă pe omŭ. Acéstă influinţă binefăcetóre a artei a trebuitŭ sĕ-o simtă multŭ puţinŭ fiă-cine dintre privitorii, carĭ au vĕdutŭ pe „Deborah“ (din drama cu acelaşĭ nume de Mosenthal) jucată de D-şóra Bârsescu.

Nu vomŭ face de astă-dată descrierea piesei, scrise înainte cu cincĭ-decĭ de anĭ, alŭ căreia sujetŭ, luatŭ din timpulŭ persecuţiunei Evreilorŭ, este adĭ, în veaculŭ „căsĕtoriei civile“, deja fórte anticuatŭ, nicĭ nu ne vomŭ încerca a critica în detailŭ joculŭ celebrei artiste, în care nu găsimŭ decâtŭ puncte luminóse. Vomŭ aminti numai scenele cele mai măreţe, carĭ ni-au datŭ şi aséră ocasiune sĕ cunóscemŭ marele talentŭ dramaticŭ alŭ iubitului nostru óspe.

Unŭ musicŭ nu póte compune, décă nu e cuprinsŭ de sentimente şi cugetărĭ diferite, cărora le dă espresiune prin tonurĭ. Unŭ pictorŭ nu póte da viéţă tabloului sĕu, décă nu pĕtrunde formele obiectului şi décă nu înţelege espresia lui. Aşa şi actorulŭ nu póte fi unŭ bunŭ şi mare artistŭ, până ce nu pĕtrunde şi simte şi elŭ însu-şĭ întréga luptă sufletéscă, bucuria şi întristarea cu tótă puterea pasiunilorŭ, ce aceste le nascŭ, aşa cum vré sĕ-o esprime rolulŭ lui, şi până ce nu se transpune în viéţa şi în tóte amĕnuntele caracterului, pe care vré sĕ-lŭ redé.

D şóra Bârsescu ne-a făcutŭ sĕ uitămŭ, că înaintea nóstră avemŭ o scenă teatrală, aşa de viu şi naturalŭ ni-a înfăţişatŭ sbuciumările pasiunei demonice a „Deborei“ prigonită de sórte, care din iubirea cea mai învăpăiată a trecutŭ în ură şi rĕsbunare sĕlbatică.

In scena, unde „Deborah“ se vede respinsă de iubitulŭ ei, care o mustră amarŭ şi o acusă de necredinţă şi venalitate, lupta sufletéscă a „Deborei“ şi desperaţia, ce se esprimă în faţa ei, în cuvintele şi în tóte mişcările ei când aude aceste acusaţiunĭ nedrepte, au fostŭ înfăţişate de d-şóra Bârsescu cu atâta putere şi pĕtrundere, încâtŭ totŭ auditoriulŭ rĕmase adêncŭ emoţionatŭ,

Mai amintimŭ aicĭ încă monologulŭ „Deborei“ înaintea bisericei şi scena cea cutrierătóre, ce i-a urmatŭ, când afurisesce pe iubitulŭ ei, care ni-au impresionatŭ asemenea adêncŭ.

Că d-şóra Bârsescu a fostŭ érăşĭ sgomotosŭ aplaudată se înţelege de sine. Când a păşitŭ pe scenă, în actulŭ întâiu, artista a primitŭ unŭ buchetŭ de florĭ prea frumosŭ cu pantlică tricoloră dela domnişórele române din locŭ.

Ansamblulŭ de aséră a fostŭ mai mulţămitorŭ ca celŭ de alaltă-séră. D-nii Neher, Weissmüller, Lang şi Ramhardter, şi d-şórele Hüter şi Falkner au jucatŭ destulŭ de bravŭ.

---

deşteptaţĭ din somnŭ, sĕ nu vĕ sculaţĭ în contră-ne, ci sĕ vĕ sculaţĭ în contra aristocraţilorŭ conservativĭ, carĭ nu voescŭ libertatea practică între naţiunile transilvane, ci şi acuma, pe aripile superbiei sbóră după o supremaţiă absurdă; asupra acestora vĕ sculaţĭ, pe aceştia îi bateţĭ cu toiagulŭ gurei, cu condeiulŭ şi cu sabia îi debelaţĭ, că aceştia suntŭ rĕsturnarea acestorŭ douĕ staturĭ, care se laudă cu aceleaşĭ popóre şi frupturĭ.

„Ne diceţĭ sĕ nu fimŭ instrumente órbe! — Vĕ dicemŭ sĕ nu fiţĭ instrumente órbe! Căutaţĭ celea trecute, analisaţĭ celea de faţă, căutaţĭ rana unde se află, şi nu stricareţĭ medicina, acolo unde nu are locŭ.

„In urmă, precum şi mai înainte, Vĕ scriemŭ, că nu suntemŭ în contră, ba dorimŭ, ca fiiĭ aceiaşĭ mame, sĕ avemŭ acelaşĭ amicŭ şi inimicŭ cu Maghiariĭ, déră condiţiunile atinse le pretindemŭ realisate, — *fără de acelea a muri mai bine suntemŭ resoluţĭ!*“

„Câmpenĭ, 15 (27) Iuniu 1849.

„*Avramŭ Iancu* m. p.“

(Va urma).

Producţiune şi petrecere.

Seplacŭ, 8 Martie n. 1895.

On. Redacţiune! In 24 Februarie a. c. s'a datŭ în parochia Seplaculŭ Gherlei unŭ concertŭ împreunatŭ cu declamaţiunĭ, cu representare teatrală şi cu jocŭ, în favorulŭ şcólei gr. cat. din locŭ, arangiatŭ cu concursulŭ tinerimei române conduse de harniculŭ învĕţătorŭ *Maximilianŭ Silaşi*, de comitetulŭ arangiatorŭ constătătorŭ din preotulŭ localŭ I. Sonea, ca preşedinte, Ieremia Silaşi jude comunalŭ, ca controlorŭ, şi Vasiliu Bunea juniorŭ, curatorŭ primarŭ, ca cassarŭ.

Deşi timpulŭ dela proiectarea până la realisarea acestui concertŭ împreunatŭ cu representaţiune teatrală a fostŭ relative scurtŭ, totuşĭ mulţămită zelului desvoltatŭ de învĕţătorulŭ Maximilianŭ Silaşi întru instruarea tinerimei, atâtŭ piesele musicalĭ cântate în douĕ vocĭ, câtŭ şi piesa teatrală „Ruga dela Chiseteu“, comedie într'unŭ actŭ de Iosifŭ Vulcanŭ, precum şi declamaţiunile au avutŭ unŭ succesŭ peste aşteptare bunŭ, şi acéstă împrejurare ne póte servi de încuragiare pe viitorŭ.

Piesele musicalĭ, esecutate de corulŭ tinerimei, au fostŭ: „Tricolorulŭ“, „Uită mamă colo 'n satŭ“, şi „Hai sĕ dămŭ mână cu mână“, ér poesiile declamate: „Morarulŭ şi fiulŭ sĕu“, şi „Rusulŭ la têrgŭ“ de Th.-Speranţă. Poesia din urmă a fostŭ declamată de unŭ şcolarŭ abia în etate de 10 anĭ, déră cu atâta isteţime, încâtŭ a produsŭ o ilaritate generală, storcêndŭ multe aplause.

Amŭ avutŭ óspeţĭ mulţĭ şi strĕinĭ, Ungurĭ, carĭ se uimiră vĕdêndŭ, de ce este capabilŭ Românulŭ condusŭ bine şi deşteptatŭ prin şcólă.

Câştigulŭ moralŭ nu-lŭ putemŭ decĭ esprima în cuvinte, ér ce privesce câştigulŭ materialŭ, amŭ avutŭ unŭ venitŭ brutto de 39 fl. 50 cr., din carĭ subtragêndŭ spesele de 22 fl. 1 cr., a rĕmasŭ venitŭ curatŭ 17 fl. 49 cr., carĭ au întratŭ în cassa şcolară.

Cu acéstă ocasiune ne ţinemŭ de o plăcută datorinţă a esprima mulţămită publică următorilorŭ Domnĭ, carĭ parte au participatŭ la concertŭ şi au suprasolvitŭ, parte au contribuitŭ fără de a participa, în favorulŭ şcólei nóstre, cu următórele sume:

Din Gherla: Magn. D-nŭ St. Bilţiu canonicŭ prep. capit. 50 cr.; Lemény protop. 50 cr.; I. Boieriu învĕţătorŭ 50 cr.; Aronŭ Sochianŭ notarŭ 1 fl.; Al. Silaşi întreprindĕtorŭ de construcţiunĭ 1 fl.; I. Moldovanŭ curatorŭ 50 cr. *Din Deşiu*: Hatfaludi Ioszef directorŭ de bancă 2 fl.; I. Mureşianŭ cancelistŭ r. 50 cr. *Din Nima*: Toczauer K. notarŭ cerc. 1 fl.

Priméscă decĭ mulţămita nóstră toţĭ câţĭ ne-au spriginitŭ în acéstă întreprindere, fiă materialminte, fiă moralminte.

Iónŭ Sonea,
preotŭ gr. cat. localŭ.

Dare de sémă şi mulţămită publică.

Oradea-mare, 1 Martie n. 1895.

Nr. 30. Colectantă D-şóra *Elena Nica* din S. Odorheiu: Lad. Oprişŭ 1 fl., Veronica Oprişŭ 50 cr., P. Buzura 1 fl. 10 cr., Fl. Cocianŭ 5 fl., Dem. Suciu 3 fl., L. Branŭ 1 fl, Leontina Branŭ 1 fl., I. Popŭ 2 fl., I. Popŭ 50 cr., Susana Terovanu 1 fl., I.Ch. Dragomirŭ 1 fl., Emilia Meciu 1 fl., L. Caba 1 fl., I. Becse 20 cr., I. Cosma 1 fl., Veronica P. Mureşianŭ 1 fl., Al. Oprişŭ 1 fl., I. Georgea sen. 50 cr., I. Popŭ 1 fl., I. Georgea jun. 1 fl., I. George 40 cr., Teof. Leményi 1 fl., G. Cherebeţŭ 1 fl., A. Oprişŭ 50 cr., I. Ciule 30 cr., T. Cesareanŭ 50 cr., G. Popŭ 1 fl., G. Copaz 50 cr., I. Kiss 30 cr., V. Popŭ 50 cr., I. Ciuleanŭ 5 fl., V. Fanca 50 cr., I. Ilieşŭ 1 fl., N. Cionca 30 cr. M Ungurŭ 1 fl., M. Borbély 2 fl., G. Andrei 50 cr., V. Moldovanŭ 50 cr., Wenitzner 50 cr. Dr. Nichita 2 fl., Dr. L. Gyurko 2 fl., Dr. G Popp 2 fl., G. Maiorŭ 50 cr. V. Illyés 5 fl., Ben. Popŭ 3 fl., Linca Cesareanŭ 50 cr., Teof. Dragomirŭ 1 fl., M. Popp 1 fl., I. Rausz 1 fl., Elena Mica 4 fl., Suma 60 fl. 10 cr.

Nr. 31 Colectantă D-şóra *Elena Munteanŭ* din Deeşŭ: G. Manŭ 1 fl., Aug. Munteanŭ 1 fl, Dr. I. Farcaşŭ 1 fl., T. Hermarŭ 1 fl., Al. Cheresteşŭ 1 fl., G. Gradovicĭ 1 fl., N. N. 1 fl., I. Welle 1 fl., Eug. Salca 1 fl., D. Vaida 1 fl., V. Illyés 1 fl., B. Popŭ 1 fl. Suma 12 fl. — Nr. 32 Colect. D-şóra *Melania Brenduşanŭ* din Blaşiu: Dr. A. Bunea 2 fl., St. Popŭ 1 fl., N. N. 50 cr., 3 fl. 50 cr. — Nr. 34 Colect. D-şóra *Teresia Popŭ* din Sz-Cseh: Dimitrie Suciu 2 fl. — Nr. 35 Colect. D-şóra *Alexandrina Moga* din Sibiiu: Dr. C. Diaconovich 1 fl., Dr. Vecerdea 1 fl., P. Lucuţa 50 cr., Alesandrina Moga 1 fl., Suma 3 fl. 50 cr.

Nr. 39 Colect. D şóra *Eugenia M. Roşiu* din Biserica Albă: I. M. Roşiu 1 fl., A. Boboroni 1 fl., D. Balanescu 1 fl., C. Paleu 50 cr., Dr. I. Nedelcu 1 fl., C. Novacescu 50 cr., V. Bercianŭ 50 cr., Dr. St. Morariu 50 cr. Suma 6 fl. — Nr. 40. Colect. D-şóra *Eugenia Ivaşcu* din Abrudŭ: Ana Ivaşcu 1 fl., G. Ivaşcu 1 fl., Antoneta Fodorŭ 1 fl., Iuliana Vasiu 1 fl., Eugenia Ivaşcu 1 fl. Suma 5 fl.

Nr. 46. Colect. D-şóra *Sfia Coth.şelŭ* din Certege: Dr. Zosim Chirtopŭ 2 fl., Dominica Chirtopŭ 1 fl., Ios. Gomboşŭ 1 fl. 50 cr., Sofia Cothişelŭ 2 fl., Sabina Preda 1 fl., I. Marianŭ 1 fl., Iulia Poruţiu 1 fl., Ana Furduiu 1 fl., Sidonia Munteanŭ 50 cr., I. Motora 40 cr., N. Creţu 40 cr. Suma 11 fl. 30 cr., — Nr. 47 Colect. D-ra *Aneta Bohăţelŭ* din Cluşiu: nelegibilŭ 2 fl., Em. Popŭ 1 fl., N. Raţiu 50 cr., Dr. G. Silaşi 1 fl., B. Podóbă 1 fl., Dr. Suciu 50 cr,. Ida Ilea de Csato 50 cr.; N. N. 30 cr., nelegibilŭ 1 fl., A. Mandea 50 cr.; A. Nemeşŭ 50 cr., Elena Hosszu 50 cr., Al. Nemeşŭ 1 fl., Ant. Popp 50 cr., Elena Dumbravă 1 fl., Al. Popp 50 cr., Lad. Papp 1 fl., E. Mezei 50 cr., I. Mihalia 50 cr., A. Bohăţelŭ 1 fl. Suma 15 fl. 30 cr. — Nr. 49 Colect. D-ra *Ersilia Popovicĭ* din Haţegŭ: 1 fl. — Nr. 50 Col. D-ra *Olga Poruţiu* din Almaşulŭ Mare: Iulia Poruţiu 2 fl., B. Poruţiu 1 fl., Iohana Petranŭ 50 cr., Ana Moceanŭ 50 cr., G. Faragó 1 fl., Eugenia Triponŭ 1 fl., Maria Ciobanŭ 50 cr., Măriόra Bozga 1 fl., A. Candale 50 cr., I. Martin 1 fl., Ioniţiu Galŭ 5 fl., Nic. N. 50 cr., S. Gerō 50 cr., T. Antal 20 cr., G. Boca 20 cr, G. Lungu 20 cr., Olga şi Catinca Poruţiu 2 fl. 40 cr. Suma 18 fl.

(Va urma).

NECROLOGŬ. **Avedicŭ Aritonovicĭ,** comerciantŭ în Bacău (România) în etate de 59 anĭ, după o lungă suferinţă a încetatŭ din viaţă în 27 Februarie v. c. Rĕmăşiţele pămêntescĭ s'au îmormêntatŭ ierĭ în cimitirulŭ din Bacău. Fiă-i ţĕrîna uşóră!

DIVERSE.

Despre unŭ incidentŭ comicŭ i-se anunţă din Roma diarului parisianŭ „Herald“. Ambasadorulŭ englesŭ în Roma, Sir Clare Ford, dĕdu de curênd unŭ prândŭ festivŭ în onórea ducesei de Manchester, la care se învită flórea societăţii din capitala Italiei. După finirea prândului se aşedă baronulŭ P. lângă ducesă şi îi dise în tonŭ confidenţialŭ: „In fine m'am pututŭ scutura de Americanii aceştia. Ce ómenĭ plictisitorĭ suntŭ ei! Se îndésă în tóte locurile şi omulŭ nu e în stare sĕ scape de ei. Nu credĭ, dómnă, ce plăcere e pentru mine, de-a conversa cu D-ta; între datinele englese şi americane totuşĭ e o fórte mare deosebire“. Vorbindŭ elŭ cât-va timpŭ totŭ în acelaşĭ tonŭ, de-odată ducesă îi rĕspunse cu unŭ surisŭ graţiosŭ: „Poţĭ sĕ aibĭ dreptate, d-le baronŭ, însĕ eu nu potŭ judeca nepreocupatŭ în cestiune, deórece însu-mĭ sunt Americană“. Orĭ-cine îşĭ póte gândi, ce faţă a făcutŭ baronulŭ în urma acestei descoperirĭ! — Ducesa de Manchester îşĭ trage originea din familia Iznaga din New-York.

Tesaurii Statelorŭ-Unite. Că ce avuţiă colosală e grămădită în Statele Unite din nordulŭ Americei, relativŭ la acestŭ faptŭ putemŭ ceti date detailate în celŭ mai nou conspectŭ oficiosŭ. După cum ne spune acestŭ conspectŭ, în 1890 preţulŭ pămêntului a fostŭ 75.900 milióne fl., alŭ întreprinderilorŭ 5400 mil. fl, alŭ minelorŭ 5095 mil. fl., alŭ fabricelorŭ 6110 mil. fl., alŭ liniilorŭ ferate 13.870 mil. fl., alŭ celorlalte mijlóce de comunicare 1400 mil. fl., alŭ altorŭ averĭ 15.787 mil. fl. Decĭ întréga avere naţională preţuesce 123.1561 milióne florenĭ. Progresulŭ grozavŭ, ce se face mereu în raporturile de avere ale Statelorŭ unite, îlŭ dovedesce împrejurarea, că calculêndŭ totŭ asemenea, averea naţională a avutŭ în 1850 preţulŭ de 14.276 mil. fl., în 1870, 60.137 mil. fl., şi în 1880, 87.284 mil. fl. Décă aceste sume s'ar fi împărţitŭ între locuitorĭ în modŭ egalŭ, atuncĭ pe unŭ locuitorŭ s'ar fi venitŭ în 1850, 610, n 1870, 1560, în 1880, 1920, şi în 1890, 2070 florenĭ. Cele mai avute provincii suntŭ New-York. Penvsylvania, Illinois, Ohio, Massachusetts. California şi Missori, cea mai sermană e Oklahama, a cărei avere e numai 96½ mil. fl, care de altfelŭ încă represintă o sumă destulŭ de considerabilă.

Literatură.

In editura librăriei L. Alcalay din Bucurescĭ, a apărutŭ: **Incercări în psihologia şi în logica intuitivă,** lecţiunĭ arangiate conform programei oficiale şi făcute la scóla normală de institutorĭ, de *V. Gr. Borgovanŭ*, profesorŭ de pedagogiă şi directorŭ alŭ scólei de aplicaţiă de pe lângă scóla normală. Form. mare 8⁰ de vre-o 300 pag. Preţulŭ 4 lei; pentru Austro-Ungaria 2 fl.

*

Mersulŭ trenurilorŭ

pe liniile orientale ale căii ferate de statŭ r. u. valabilŭ din 1 Octomvre 1894.

Budapesta—Aradŭ—Teiușŭ

Trenŭ mixtŭ	Trenŭ de persón	Trenŭ de persón.	Trenŭ accel	Trenŭ de persón.				Trenŭ de persón.	Trenŭ accel.	Trenŭ de persón.	Trenŭ de persón.	Trenŭ mixtŭ
		10.—	8 05	2.15	pl.	Viena . . .	sos.	6.02	7.20	3.—		
		8.05	1.55	10.—		Budapesta. .		7.35	1.20	6.30		
3.10	4.24	11.10	4.–	1.37		Solnocŭ. . .		4.31	11.22	3.–	9.30	11.35
9.10	8.42	3 55	6.05	6.10	sos.	Aradŭ . . .	pl.	11.30	8.20	9.45	5.18	3.56
2.30	7.25	4.30	7.05	6.30	pl.		sos.	11.—	8.10	8.55		7.—
2.44	7.42	4.42		6.40		Glogovațŭ. .		10.48		8.44		6.47
3.15	8.20	5.03		7.07		Gyorok . .		10.25		8.20		6.18
3.32	8.39	5.14		7.18		Paulișŭ. . .		10.11		8.08		6.02
3.58	8.58	5.32	7.50	7.35		Radua Lipova		9.58	7.29	7.56		5.47
4.30		5.50		7.55		Conopŭ. . .		9.25		7.24		5.09
4.50		6 12		8.14		Berzava. . .		9.09		7.07		4.50
5.40		7.–	8.51	8.56		Soborșinŭ . .		8.21	6.33	6.26		4.—
		7.28	9.10	9.24		Zam		7.45	6.07	5.40		
		7.54		9 50		Gurasada . .		7.18		5.19		
		8.10	9.34	10.06		Ilia		7.08	5.44	5.08		
		8.28		10.24		Branicĭca . .		6.44		4.42		
	4.47	8.54	10.—	10.50		Deva . . .		6.02	5.17	4.10	11.32	
	5.04	9.08	10.11	11.04		Simeria (Piski)		6.05	5.05	3.59	11.16	
	6.10	10.06	10.37	11.43		Orăștie . . .		5.09	4.40	3.18	10.37	
	6.39	10.29		12.06		Jibotŭ . . .		4.14		2.56	9.03	
	7.11	10.53		12.30		Vințul de-jos .		4.22		2.32	9.12	
	7.28	11 07	11.01	12.44		Alba-Iulia . .		4.04	3.59	2.14	8.53	
	8.13	11.54	11.10	1.02	sos.	Teiușŭ . . .	pl.	3.19	3.35	1.35	8.11	8.55

Brașovŭ—Chezdi-Oșorheiu

trenŭ mixtŭ	trenŭ mixtŭ	trenŭ de persón.				trenŭ mixtŭ	trenŭ de persón.	trenŭ mixtŭ
4.50	8.50	3.10	pl.	Brașovŭ . .	sos.	8.19	1.50	7.20
5.36	9.33	3.43		Prejmerŭ . .		7.41	1.20	6.42
6.49	10.46	4.35		Sepsi S. Georg.		6.35	12.29	5.36
8.33	12.40	5.55		Covasna . .		4.55	11.13	3.51
9.19	1.26	6.32	sos.	C. Oșorheiu .	pl.	4.—	10.30	2.45

Budapesta, gara de vest—Rușava—Vêrcerova

Orient. Expres	Trenŭ de persón.	Trenŭ accel.	Trenŭ de persón.	Trenŭ accel.				Trenŭ de persón.	Trenŭ de persón.	Orient. Expres	Trenŭ accel.	Trenŭ de persón.
8.36	11.—	9.—	9.15	4.—	pl.	Viena . . .	sos.	5.50		7.02	7.05	6.45
Vinerĭ												
1.30	8.30	2.25	7.—	10.—	pl.	Budapesta .	sos.	6.30	10.20	2.10	1.25	8.02
Circul. numai	10.30	5-41	9.21	11.15	sos.	Czegléd. . .	pl.	4.19	8.21		12.11	6.01
Sâmb.	10.40	3.46	9.03	11.21	pl.		sos.	4.04	8.13		12.06	6.—
4.43	1.47	5.49	12.52	1.20	sos.	Seghedinŭ . .	pl.	12.53	5.10	10.50	10.01	2.31
4.49	2.12	5.55	1.30		pl.		sos.	12.26		10.45	9.53	2.11
6.03	5.05	7.54	4.59		sos.	Timișóra . .	pl.	9.20		8.55	7.50	11.—
												Trenŭ mixtŭ
6.47	6.15	8.02	5.52		pl.		sos.	8.28	7.13	8.49	7.42	3.30
	7.26	8.49	6.57			Topoloveț. .		7.25	5.53	Circulédă numai Lunia	6.56	1.58
	8.21	9.23	7.42			Lugoșŭ . . .		6.48	5.10		6.28	12.58
	9.33	10.25	9.10			Caransebeșŭ .		3.39	4.05		5.39	11.01
		11.15	10.02			Teregova . .		4.35			4.40	8.07
			11.37			Mehadia . .		3.15				5.34
11.05		12.28	11.47			Băile Herculaue		3.02		4.35	3.23	5.12
		12 39	11.59			Topolețŭ . .		2.46			3.08	4.46
11.31		12 56	12.16		sos.	Rușava . . .	pl.	2.21		4.05	2.51	4.10
11.37		1.11	12.31		pl.		sos.	1.09		3.49	2.19	
11.45		1.20	12.40			Vêrcerova . .		1.—		3.40	2.10	
10.55		1.40				Bucuresci . .		11.25		7.10	5.50	
										Dumin.		

Simeria (Piski)—Petroșenĭ—Lupenĭ

trenŭ mixtŭ	trenŭ de persón.	trenŭ mixtŭ	trenŭ mixtŭ				trenŭ mixtŭ	trenŭ mixtŭ	trenŭ de persón.	trenŭ mixtŭ
	6.10	11.28	4.20	pl.	Simeria . .	sos.	10.33	3.24	8.47	
	7.31	12.48	6.03		Hațegŭ . .		9.05	2.03	7.34	
	9.56	3.40	9.05	sos.	Petroșenĭ . .	pl.	6 10	11.25	5.25	
5.15	10.15	4.05		pl.		sos.		9.48	4.54	8.38
6.20	11.27	5.10			Vulcanŭ . .			8.57	3.56	7.47
6.40	11.50	5.30		sos.	Lupenĭ . . .	pl.		8.25	3.21	7.15

Nota: Orele însemnate în stânga stațiunilorŭ suntŭ a se ceti de susŭ în josŭ, cele însemnate îndrépta de josŭ în susŭ. Numerii în cuadrațĭ cu linii mai negrii insemnézá órele de nópte.

Tipografia A. Mureșianu, Brașov.